

tato jiným orgánům, vykonávati policii polní, lesní, honební a vodní, rozhodovati o záležitostech právních, které zvláštními předpisy přikázány jsou úřadům politickým, dohled nad nadacemi, udílení dispens od ohlášek, je-li nebezpečí blízké smrti, jakož i vůbec spolupůsobiti při vykonávání předpisů věcí duchovních se týkajících. Dle čl. XVI. obecního zákona ze dne 5. března 1862 č. 18 ř. z. přísluší okresním hejtmanstvím dohled k obcím, aby tyto obor své působnosti nepřekročily a oproti zákonům nejednaly. Nejednaly-li se o usnesení obecního výboru, proti kterýmž odvolati se jest ku vyššímu zastupitelstvu obecnímu, přísluší okresnímu hejtmanství rozhodovati o stížnostech proti nařízením představenstva obecního, jimiž zákony by se porušily nebo chybně použily. Článkem V. říš. zák. obec. odst. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12 přikázány byly obcím záležitosti, jež dle jmen. příl. A. náležely dříve okresním úřadům. Okresní hejtmanství obstarávají dále v I. stolici službu berní (výn. min. fin. ze dne 10. září 1868 č. 120 ř. z.); toliko v Linci, v Solnohradě, v Celovci, v Lublani, Terstu, Opavě a Černovicích zřízeny byly zvláštní místní komise berní. Hejtmanstvím okresním náleží dále prostřednictvím okresního šikovatele jim přiděleného vésti v patrnosti dovolence a záložníky vojska. Dle zákona ze dne 23. května 1873 č. 121 ř. z. spolupůsobí okresní hejtmanství při sestavování listiny porotců (viz čl. Porotci); konečně jsou okresní hejtmanství dle zák. ze dne 26. února 1876 č. 19 ř. z. služebním úřadem pro stanoviště četnická v jich okresích zřízená a co takový řídí službu bezpečnostní četníky konanou a má dozor nad ní. Okresnímu hejtmanu propůjčeno jest zvláštními zákony zemskými předsednictví okresní rady školní. (Podrobnosti o příslušnosti okresních hejtmanství viz v člancích jednajících o službě správní.)

III. Království České.

Nařízením min. vn. ze dne 31. července 1868 č. 114 ř. z. zřízení byli t. zv. dozorčí okresní hejtmani. Okresním hejtmanům v někdejších krajských městech (v Budějovicích, v Karlíně, Mladé Boleslavi, Chrudimi, Čáslavi, Chebu, Jičíně, Hradci Králové, Litoměřicích, Plzni, Písku, Žatci a Táboře) přísluší dle § 1 jmen. nař. obstarávání věcí místodržitelských na základě § 9 zák. ze dne 19. května 1868 č. 44 ř. z. a dozor nad úřady podřízenými. Tito mají obor působnosti v § 8 jmen. nař. omezený jen pro svoji osobu. Nemohou-li tito hejtmanové pro trvalou překážku úřad svůj vykonávati, ustanoví jim místodržitel zástupce.

Hierarchie.

Hierarchií sluje stupňovitě uspořádaný pořad účastníků moci církevní. Podle rozdělení moci církevní na světicí a úřední rozeznáváme hierarchii ordinis a jurisdictionis. První obsahuje veškeré osoby mající svěcení, takže výraz hierarchie zde dosti souznačný jest s »klerem« (viz čl. Duchovenstvo). Obyčejně užívá se slova tohoto jen ve smyslu posledním a pouze ku označení osob, které jurisdikci nejen pro foro interno, nýbrž i pro foro externo vykonávají. Rozčlenění hierarchie je následující: v čele stojí papež, co majitel primátu t. j. nejvyšší a universální správy církve. Jemu po boku stojí kardinálové (viz tento čl.). Pak následují v pořadí patriarchové. Tento titul měli původně biskupové nejstarších a nejvynikajících obcí církevních v Římě, Alexandrii a Antiochii, později pak i v Cařihradě a Jerusalemě; s tímto titulem spojena byla zvláštní přednost před veškerým episkopátem dalekosáhlých obvodů zemských,

v nichž patriarchové přijímali appellace, episkopát ku synodám svolávali, biskupy nebo aspoň metropolitů potvrzovali a vysvěcovali a nad nimi pravomoc vykonávali. Později užívali tohoto titulu i jiní biskupové jako na př. nyní ještě biskup benátský a lisabonský, aniž by však s tím spojeny byly značnější přednosti. I četné východní církevní společnosti a sice jak ty, které s Římem jsou ve spojení, tak i ty, které se byly oddělily, mají své patriarchy. V novější době mají též ještě primasové přednost před větším episkopátem větších zemí, však bez podstatných práv přednostních; tak jest na př. arcibiskup pražský primasem pro král. české, arcibiskup solnohradský primasem pro Německo, ostřihomský pro Uhry. Nad menšími skupinami biskupů stojí ode dávna metropolitové, kteří z pravidla mají titul arcibiskupský. Jich přednost spočívá v tom, že první obce církevní obyčejně vznikly v předních místech (metropolitách) jednotlivých zemí, a že jimi byly zakládány znenáhla jiné biskupské kostely, jež pak v jisté odvislosti zůstaly. Práva metropolitů nad biskupy jich provincií byla obdobná právům patriarchů nad episkopátem jich patriarchátu; dnes jest většina těchto práv vyhražena papeži. Posléz následují biskupové, (viz tento čl.), jež se též co suffraganové svých metropolitů označují. V krajinách, kde pro malý počet obyvatelstva katolického formální diecése zřízeny nebyly, stojí na místě biskupů apoštolští vikářové, jež mají biskupské svěcení. Kromě toho jsou ještě hodnostáři církevní, jež nad určitým územím vykonávají moc quasi episkopální a sami biskupské moci podrobeni nejsou (>episcopi nullius dioecesis<).

V Římě vychází každoročně polouřední schematismus římské církve (>Gerarchia cattolica<). Dle statistiky Neherovy v Řezně 1895 vydané čítá církev katolická 70 titulů kardinálských, 13 patriarchátů, 173 arcibiskupství a 713 biskupství latinského ritu; 18 arcibiskupství a 53 biskupství ritů východních a 17 sídel nullius dioecesis.

Hlasování dvorů soudních.

Při nalézání jak v civilním tak v trestním řízení má porada a hlasování soudců o předložených jim věcech ať civilních ať trestních veliký význam. Právem tedy jak pat. ze dne 3. května 1853 č. 81 ř. z., tak i trestní řád a trestní zákon stanovily přesná a jasná ustanovení pro všechny případy, jež se při hlasování soudců naskytnouti mohou.

I. V řízení civilním má předsedající přísně toho dbáti, aby usnesení teprve tehdy bylo konstatováno, když o předloženém návrhu všichni hlasující neb aspoň většina jich se byli úplně shodli (§ 168 zák. ze dne 3. května 1853). Není-li jednomyslnost nebo aspoň většina konstatována, přísluší předsedovi právo, při rovném počtu hlasů svým hlasem většinu hlasů způsobiti, může však též věc předložiti senátu sesílenému k opětné poradě a usnesení, což se stává jmenovitě v tom případě, když předseda jest v pochybnosti, ku kterému náhledu se přikloniti má. Konečně má předseda právo, aby objasněny byly otázky, při kterých se mínění mnoho rozcházela, dáti hlasovati především o jistých předběžných otázkách a teprve, když tyto dosti objasněny a rozhodnuty jsou, přikročiti k hlasování o otázce hlavní. Jmenovaný patent vyhražuje předsedovi důležité právo, výkon účinného usnesení zastaviti a spisy nejvyššímu soudu nebo ministerstvu spravedlnosti ku rozhodnutí předložiti, když dle jeho přesvědčení jest zřejmo, že byl zákon mylně vyložen a použit, zvláště neběží-li o věc jednotlivce,